

Тамара Хома

РУСКИ ЈАЗИК МЕДЗИ КАРПАТСКИМА
СЛАВЈАНСКИМА ЈАЗИКАМИ И ДИЈАЛЕКТАМИ

Уредник
Зоран Колунџија

Објављоване књижки з нагоди 17. Шветового конгресу Русинох/
Руснацох/Лемкох софинансовали Министерство за людски и
меншински права и друштвени дијалог и Национални совет
рускеј националнеј меншини.

Тамара Хома

**РУСКИ ЈАЗИК
МЕДЗИ КАРПАТСКИМА
СЛАВЈАНСКИМА ЈАЗИКАМИ
И ДИЈАЛЕКТАМИ**

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

ФИЛОЗОФСКИ
ФАКУЛТЕТ
Нови Сад

МАТИЦА
РУСИНСКА
Руски Крстур

ЗМІСТ

1. УВОД.....	9
1.1. Руски язык медзи индоевропейскима языками	9
1.2. Суцествуюци теорії о походзеню руского языка.....	12
2. ПОПАТРУНКИ ЛИНГВІСТОХ	15
2.1. Препатрунок становискох руских лингвистох	15
2.2. Препатрунок релевантних становискох славистох.....	23
2.3. Методологійни приступ гу вигледованю у тей роботі...37	
3. АНАЛИЗА ПОДОБНОСЦОХ РУСКОГО ЯЗЫКА ЗОЗ СЛАВЯНСКИМА ЯЗЫКАМИ	42
3.1. Вокал <i>ę</i>	42
3.2. Рефлекс <i>o</i>	44
3.3. Рефлекс *у и *i	44
3.4. Рефлекси * <i>tort</i> , * <i>tolt</i> , * <i>tert</i> , * <i>telt</i>	45
3.5. Чуванє иницијалней групи <i>je</i>	47
3.6. Рефлекс вокалногo * <i>r</i>	48
3.7. Рефлекс вокалногo * <i>l</i>	50
3.8. Рефлекси * <i>dj</i> и * <i>tj</i>	51
3.9. Рефлекси групoх * <i>dl</i> и * <i>tl</i>	53
3.10. Одсутво епентетичногo л	54
3.11. Рефлекси * <i>kv</i> и * <i>gv</i>	55
3.12. Протетичне в	56
3.13. Премєнка <i>д, т</i> до <i>дз, ц</i>	57
3.14. Премєнка <i>с > ш</i> з <i>> ж</i> и одсутво фонемoх <i>š, ž</i>	59
3.15. Фонеми <i>l/l'</i> и <i>n/n'</i> пред вокалами предньогo шoру	60
3.16. Тварди полуглас (ъ)	62
3.17. Мєжки полуглас (ь)	64

3.18. Глас Ъ (ят)	64
3.19. Вокал о < *ō / ѓ	69
3.20. Праславянски вокали *ē / ě	70
3.21. Консонанти г и г	71
3.22. Акцент	72
3.23. Номинатив єднини меновнікох с. роду	74
3.24. Флексия генитива єднини меновнікох с. роду	75
3.25. Инструментал єднини меновнікох женского роду...75	
3.26. Локатив єднини меновнікох ж. роду	76
3.27. Флексия -ови датива єднини меновнікох х. роду	77
3.28. Датив и локатив меновнікох стреднього роду и меновнікох хлопского роду хтори знача неживе	78
3.29. Генитив множини меновнікох	80
3.30. Флексия -ом датива множини меновнікох шицких родох	81
3.31. Инструментал множини меновнікох	82
3.32. Локатив множини меновнікох	83
3.33. Номинатив єднини хлопского роду прикметнікох	85
3.34. Номинатив єднини с. роду присвойних прикметнікох и присвойних заменовнікох	85
3.35. Флексия генитива и датива єднини хлопского и стреднього роду прикметнікох и заменовнікох	85
3.36. Номинатив множини прикметнікох	86
3.37. Номинатив множини стреднього роду присвойних прикметнікох и присвойних заменовнікох.....	87
3.38. Флексия инструментала множини прикметнікох...88	
3.39. Формант компаратива -ейи	88
3.40. Генитив, датив и локатив єднини женского роду прикметнікох и заменовнікох	89
3.41. Генитив и акузатив особових заменовнікох я и ти...89	
3.42. Номинатив збирних числовнікох	90
3.43. Одуство катеґорії роду при числовніку два	90
3.44. Флексия -м за I. особу єднини презента	91
3.45. Форми трецей особи презента	92

3.46. Законченє инфинитива на -ц	94
3.47. Творенє дієсловах зоз суфиксом -ова	95
3.48. Императив.....	96
3.49. Законченє перфекта єднини хлопского роду	98
3.50. Творенє присловнікох з помоцу суфиксох	98
3.51. Розвита система формох помоцного дієслова буц	100
3.52. Перфект дієсловах з инфинитивну основу на консонант и дієсловах на -ну- у формох хлопского роду єднини...	100
3.53. Лексични елементи	101
4. ЗАКЛЮЧЕНЄ	106
5. ЛИТЕРАТУРА	109
ЯЗИЧНА БАЗА РУСКОГО ЯЗИКА	111

1. УВОД

1.1. Руски јазик меѓи индоевропским јазицима

Славјански јазици, та и руски јазик, припадају индоевропској јазикув фамилії. До неј спадају: 1. индијска група јазикух хтора облапја староиндијски / ведски јазик, санскрит, гинди, урду, бенгали, пенджаби, ромски и др.; 2. иранска група – персијски, курдски, таџицки, авганистански и мертви јазици староперсијски и авестијски; 3. германска група облапја восточногермански јазици (готски, бургундски, вандалски), сиверногермански (шведски, дански, норвежски, исландски, ферерски) и заходногермански (англијски, немецки, голандски, фламански, африкански, їдиш); 4. италска група: шпански, каталонски, португалски, французки, оскитски, румунски, молдавски; 5. келтска група: бретонски, шкотски, велшки, ирски; 6. балтицка група: литвански и летонски; 7. славјанска група облапја заходнославјански јазици (польски, луџицкосербски, чески, словацки, полабски), восточнославјански јазици (русијски, билоруски, украински) и јужнославјански јазици (сербски, горватски, словенски, македонски, болгарски), а исную и славјански литературни микројазици: руски, карпаторуски, молиски, градишчанскогорватски. (Рамач 2002: 526).

Даседни групи индоевропских јазикух маю векше число заедницких карактеристикох (напр. индијска и иранска

група). Індоевропейські мови поділені на два великі цілоси: кельтські і італійські. Мені достали по тим як ше у нїх вигваря число *сто*. Так перша група мов достала мені по тим як ше число *сто* вигваряло у латинській мові (*centum*), а друга група по авестійській (*satəm*). Великі мовознавці тримаю же ше уж у прамові розвили два групи діалектів т.е. же була єдна група у хторей $k' > k$ і друга у хторей ше розлика між k' і k чувала. Теорійно би тото могло буц оправдане, бо і у найменшій мовній заєдніці єст діалектні розлики (Ivšić 1970: 10).

Групи мов хтори творя індоевропейську мову фамілію генетічно, типологічно, ареално або функціонально пов'язані єдні з другима. Найвекшу подобнось між індоевропейськими мовами маю славянські і балтські мови. Предполагаю же ше после розпаданя індоевропейської мови заєдніці бул період балто-славянської мови, де праславянські і прабалтські як суцільні мови хтори жили длуго час у непрямому контакті розвили комплекс заєднічких характеристик.

Праславянська мова найстарша славянська мова з хторого ше розвили інші славянські мови. На праславянській мові не писані пам'ятки і щіцко цо ше знає о ній результат лінгвістичної реконструкції. Ті характеристики хтори заєднічки славянською мовою, а не маю паралелі у других індоевропейських мовах, найвірогіднійше походзя з праславянської мови. По розпаданю праславянської мови у нових славянських літературних мовах остали рефлексії праславянської мовної системи. Праславянські гласні дали різні рефлексії у славянських мовах по хторих ше нещка розликує (Рамач 2002: 501). Подобнось між мовами може буц пошлідок длогочасних мовних контактів зродних або незродних мов

кох у хторих язики уплївовали єдни на други и витворели одреджене число заєдніцких характеристикох. Єден з познатших языкових союзох то балкански (Пипер, Предраг 2000: 26). На подобни способ словацки и русински бешеди Шариша и Земплина формовали общи ареални комплекс лексики (Рамач 2004).

О подобности руского языка зоз другима языками досц писане. Зоз дияхронийного аспекту обробйовани руско-сербски контакти, руско-мадярски, руско-немецки, руско-українски контакти найвещей преучовал Юлиан Рамач, руско-английски контакти преучовал Михайло Фейса, але руско-восточнословацко-карпаторусинским контактом пошведена мала увага. Александер Дуличенко (2009) перши хтори обрацел увагу на тото же, кед бешеда о походзеню, руски язык треба поровновац зоз заходноукраїнскима и восточнословацкима бешедами. Кнїжка Вячеслава Чарского *Руски язык Сербиї и Горватскей у шведце языкових контактах* потвердзела и дополнела Дуличенково заключеня (Чарский 2011). *Грамматика руского языка* Ю. Рамача тиж значна за тоту тему, бо целосно описує историйни розвой нашого языка (Рамач 2002). У тей роботы поровнам руски язык зоз другима славянскима языками чийо приклади находзим у ділох *Основи поровнюючей грамматики* Радосава Бошковича (Бошковић 2000) и *Славянска поровнююца грамматика* Ст'єпана Ившича (Ivšić 1970).

Контактом медзи славянскима языками вельку увагу пошведцел Йован Айдукович (Ajduković 2012).

У роботы похасновани основни поняца контактней лингвистики, науки хтора ше занїма зоз преучованьом адаптацийох языкових єдинкох на шицких уровньох структури языкох у контакту, як и зоз їх описованьом. *Кон-*

тактема представляє основну єдинку лінгвістичної контактології. Контакттема то активовани і/або пресликовани елемент домінуючого мови давателя у мови примателю на одредженім мовним рівню (Ajduković 2004).

Мовні контакти ше найобачлівіше виражую у сфері лексики, але лем на основі лексемох не мож вивесц релевантні заклоченя о походзеню ідиомох, з оглядом же цалком «чисти» мови анї нет. И велькі мови швета маю позички.

Системске вигледованє муши буц запровадзене на фонологійним, морфологіјним и синтаксичним рівню же би було релевантне за доказованє генетичного походзеня.

Хронологійно лінгвістичну контактологию мож подзеліц на *синхронійну контактологию* хтора виучує терашні стан у мови и *дияхронійну контактологию* хтора виучує препенки хтори настали у розвою мови.

1.2. Существуюци теорії о походзеню руского мови

У славистичним шведе ест рижні думаня о походзеню руского мови. Найбаржей ше визначели українська и словацка теорія, а ест и други преходні форми медзи німа. Неясна ситуація пошлїдок політичної ситуації у Угорській Русі, працовщини Руснацох, дзе не були строґо одредзени етнічні и мовні граніци.

Др Свен Густавсон у своїм реферату «Руски мови у Югославії – дияхронія и синхронія» (Густавсон 1983: 20-30) пробує одредзиц генетичне место руского мови медзи славянськими мовами и дава прегляд потедишніх теорійох о походзеню руского мови и Руснацох и о статусу руского літературного мови.

1. Похопене українофілох

етнічна припадносц	статус языка	язична припадносц
У Українці	українски	українски
Р Українці	руски	українски
С Словаци	словацки	словацки

2. Похопене русинофілох

етнічна припадносц	статус языка	язична припадносц
У Українці	українски	українски
Р Руснаці	руски	руски
С Словаци	словацки	словацки

3. Похопене москофілох

етнічна припадносц	статус языка	язична припадносц
У/Р Руси (уклуч. Вель. рус., Білорусох, Українцох и Руснацох)	русийски (уклуч. варианты як цо угроруска)	русийски
С Словаци	словацки	словацки

4. Похопене словакофілох

а) етнічна припадносц

етнічна припадносц	статус языка	язична припадносц
У Українці	українски	українски
Р Словаци	руски	словацки
С Словаци	словацки	словацки

б) етнічна припадносц

етнічна припадносц	статус языка	язична припадносц
У Українці	українски	українски
Р Українці	руски	словацки
С Словаци	словацки	словацки

У таблічках представени штири теорії. По першей Руснаці по походзеню Українці, а руски язык то югоза-

ходни українски диялект. У югославянских условийох, як их свойчасово наволовал Густавсон, тот диялект функціонує як регионални литературни язык. Тоту теорию потримали Володимир Гнатюк, Гавриїл Костельник, Михайло Ковач, Микола Кочиш и русийски лингвист Толстой.

Друга теория русинофилска. Прихильніки тей теорії руски лингвисти Михайло Фейса, Гелена Медеши, як и лингвисти Конгреса русинского языка зоз науковима центрами у Кракове, Прешове и Будапешту. Вони тримаю же ше Руснаци у Сербії чувствую як Руснаци, же ше руски язык барз розликує од українского, нет основи же би бул третирани як дачий диялект и же руски язык у Сербії и Горватскей функціонує як литературни язык.

Треца теория, зоз сучасней точки патрєня, неоправдано нашла место у тей таблічки. Вона не зажила, гоч у прешлосци и мала своїх прихильнікох. По ней Руснаци часц велького русийского народу, а русийски язык їх литературни язык.

Штварта теория словацка. Даєдни з ей прихильнікох тримали же Руснаци словакизовани восточни Славяне, док други твердза же Руснаци и їх язык походза зоз просторох Восточней Словацкей. Словацка теория ма прихильнікох у найвекшей мири славистох звонка руского стредку, а окреме словакистох.

Зоз шицкого поведзеного, мож вивесц шлідуюци гипотези о походзеню руского языка:

1. руски язык походзи од карпаторусинских бешедох, а ма и менше число восточнословацких елементох;
2. руски язык по походзеню восточнословацки зоз карпаторусинскимма елементами;
3. руски язык мишаніна восточнословацких и карпаторусинских бешедох дзе обидва компоненти равноправни;

2. ПОПАТРУНКИ ЛИНГВІСТОХ

2.1. Препатрунок становискох руских лингвістох

Понеже ше уж вецей як сто роки розправа о тим же цо наш язык, одкадз походзи и хторей групи славянских языкох припада, нашо визначни лингвісти дали своєю становиска о тим питаню. Я своєю становиска базовала на Кочишови, Рамачови, Дуличенкови и Чарскийови.

Граматыка бачваньско-рускей бешеди Гавриїла Костельника поставела фундаменти нашого языка. Гоч не обяжна, вона облапя векшину значних зявеньох у языку и указує авторово добре знане велїх славянских языкох. Проукраїнски є ориєнтована т є. трима нашу руску бешеду за диялект українского литературного языка. За тоту роботу найзначнейша перша часц «О писаню и вигваряню». Ту попри описованя кирилскей азбуки яку хаснуєме, вокалских и консонантских звукох, доставаме информации и о даскелїх старославянских рефлексох у нашей бешеди.

Старославянске ѣ дало у українским рефлeksi *i*, *i*; у сербским *e*; у горватским *ije*, *je*; у польским *ja*, *a*. У нашим языку ѣ дало рефлeksi *i/u* и *ε/e*, а ридше *я/a*. Приклади зоз *а/я* у сучасней граматыки руского языка не присутни.

Старославянске Ѧ – вола ше мале юс. У нашей бешеди дало рефлeksi *я* и *ε/e*. У литератури не визначени правилности кеди давало рефлекс *e*, а кеди *я*.

Старославянски њ и њ дали у нашей бешеди о и е. У литератури ше бешедуе и о змегчаню д, т, л, н под дйством старославянских вокалох њ, е, и, д, т ше могли змегчац на дь, ть або дз, ц. Ту ше стретаме зоз першу и другу палатализацию.

По Костельникови тоти пременки можеме подзелїц на:

1) таки кед ше звук наисце меня на други звук – так же го треба написац з иншаку букву. Ту спадаю шицки змегчяня;

2) таки кед исти звук остава, але ше вигваря слабше або моцнейше, та го мож писац з тоту исту букву.

У Граматики описани пременки: презвук, випадане звукох, вкладане звукох, полноглас и преруцане звукох (метатеза). На концу тей часци увага пошвещена складом и наглашки.

Гоч ест значни нескладаня зоз сучасним стандардом, тота граматика дала добру основу за дальше напредоване у розвою и виучованю руского языка.

Микола М. Кочиш у своїх *Лингвистичних роботох* у статї «Деклинация руского языка поровнана з украинску, польску и словацку» чежи гу прибльшованю гу сучасному украинскому языку. По розпатраню деклинації штирох славянских языкох гутори ше же ше у єднини хлопского роду руски язык єднак склада зоз шицкима трома языками. Заш лем, за датив єднини наглашуе же, гоч ше у общих рисох склада зоз шицкима трома языками, вон ма свою специфичносц, а то закончене *-ови* хторе ношитель ознаки особи. При деклинації меновнікох женского роду єднини нашо законченя найбльзиши украинскому, гоч су не истого походзеня. Наш язык ма найпростейши, та вец и найсовершенши датив, бо ма єдно фонологийно неутралне закончене. Наш язык ма у

дативе єднини женського роду закончене *-и*, по походженню з меккої праславянської пременки. Істе закончене за шицки меновніки ма лем українски, але є не ідентичне, бо нашо *-и* не палаталізує консонант основи. У єднини, за розлику од шицких других языкох, наш інструментал ма закончене *-у*. Тото закончене значне, бо ше воно повторює и у прикметнікох и у заменовнікох, та є у нас вше *-у*, у українским *-ою/-єю*, у польским *-а*, у словацким *-ои*. У множини ситуація іншака. У номинативе множини хлопского роду нашо и польски законченя найблізши общеславянским. Генитив и локатив маю істе закончене *-ох*. Тото закончене нет ані у праславянским, ані у сучасних славянских языкох. Таки генитив находзиме лем, як пише Кочиш, у заходноукраїнских бешедох и бешедох Восточней Словацкей. Датив множини хлопского роду у руским языку ма закончене *-ом*. Тото закончене маю польски и словацки язык, а українски ма *-ам*. Інструментал множини ма законченя *-ами/-ми*. Таки законченя маю українски и польски язык. У словацким маме обидва законченя, але закончене *-ми* пообщене, док ше *-ами* зявює лем при єдней файти меновнікох. Генитив множини женського роду ма пообщене закончене *-ох* зоз хлопского роду и склада ше лем зоз заходноукраїнским диялектами, а не склада ше ані з єдним літературним языком. Нашо меновніки женського роду маю закончене єднаке зоз номинативом, але не маю єднаке закончене зоз генитивом як у українским языку. У українских диялектох не преовладала літературна форма, та у диялектох обставини як и у нашим языку. Меновніки стреднього роду маю пременку як и меновніки хлопского роду, окрем Н, А и В хтори маю свою окремну форму. Наша деклинація меновнікох пошла найдалей у упрощованю. У множини

меновнікох ми маме аж 10 законченя меней од словацко-го. Ище значне наглашиц же велі нашо законченя остави невименени од праславянского и то знак хтори треба шлїдзиц (Кочиш 1978: 43-53).

У хлопским роду єднини прикметнікох наша и українска пременка ше складаю у подполносци. Наша пременка прикметнікох ше склада з українским у двох припадкох (Н, А), зоз польским у штирох (Н, Ї, Д, Л), а зоз словацким у пейцох (Н, Ї, Д, А, Л). Законченє за инструментал множини прикметнікох *-има* ма лем наш язык, док українски, польски и словацки маю заєдніцке законченє *-ими*. Нашо законченє *-има*, хторе походзи зоз прикметніцкей двоїни, маме ище, лем у закарпатских Лемкох.

Юлиян Рамач, автор *Граматика руского языка*, у часци «Историйна граматика» обробел праславянску гласову систему. Цо ше дотика фонетики, Рамач потолковал пременку праславянских гласох и групох до наших сучасних. Зоз того дознаваме же у праславянским языку було 15 вокали: *a, e, i, o, u*, полугласніки *ь* (мєжки) и *ъ* (тварди), глас *ѣ* (ят), глас *у* (єри), назали *ѣ* и *ѡ* и вокални (складотворни) консонанти *р* и *л*: тварде (*р*) и мєгке (*р'*) и тварде (*л*) и мєгке (*л'*). Кєд слово о рефлексох праславянских вокалох у руским языку стан шлїдуюци: вокал *a*: *бърати* > *брац*, *часъ* > *час*, *дати* > *дац*; вокал *e*: *небо* > *небо*, *нести* > *несц*, *седеть* > *седем*; вокал *i*: *бити* > *биц*, *пити* > *пиц*, *шиви* > *шиви*; вокал *o*: *домъ* > *дом*, *годъ* > *годзина*, *копь* > *конь*; вокал *u*: *будити* > *будзиц*, *чїти* > *чуц*, *душа* > *душа*; мєжки полугласнік (*ь*) по правилу дал *e*: *лнь* > *лен*, *тьсь* > *меч*, *тьпкъ* > *ценки*; тварди полугласнік (*ъ*) по правилу дал *o*: *сьпъ* > *сон*, *тѣхъ* > *мох*, *внь* > *вонка*; глас *ят* (*ѣ*, *ѣ*): длуге *ѣ* дало *и* як напр. *стѣхъ* > *имих*, *грѣхъ* > *грех*, *бѣль* > *били*, а кратке дало *e* як напр. *лѣто* > *лето*, *тѣло* >

цело, *světъ* > *швет*. Тото правило, медзитим, не вше дошлідне. Кед слово о назалу преднього шора *ę*, кратке *ę* у нашим языку найчастейше дало *e*: *męso* > *месо*, *devęntъ* > *дзевец*, *desętъ* > *дзешец*, а длуге *ę* найчастейше дало *a*: *zajęсь* > *заяц*, *pręgati* > *прагац*, *čęsto* > *часто*. После гамбових консонантох и у даедних случайох после *p* длуге *ę* дало *я*. Рефлекс *я* маме найчастейше у формох 3. ос. мн. презента (напр. *правя*, *веря*, але и у дієслову *vęzati* > *вязац*). Назал заднього шора *o* дал *y*: *roka* > *рука*, *ożkъ* > *узки*, *możъ* > *муж*. Праславянске ери (*y*, *ы*) у руским языку ше виєдначело зоз етимологийним *i*. Нешка го вигваряме як *и*: *dymъ* > *дим*, *ty* > *ти*, *bystrъ* > *бистри*. Праславянски вокални *r* и *!* були складотворни консонанти. Опрез вокалних *r*, *!* у праславянским стали тварди лебо мегки полугласніки: *ѣr*, *ѣr*, *ѣl*, *ѣl*. Вокалне *ѣr* дало *ар*: *kъrm* > *кармиц*, *gъrst* > *грисц*, *mъrku* > *мархва*. Вокалне *ѣr* дало два рефлекси: пред твардима консонантами *д*, *т*, *з*, *с*, *л*, *н* дало *ар*: *tvъrdъ* > *тварди*, *čъrnъ* > *чарни*, *zъrno* > *зарно*, а у других случайох маме рефлекс *ер*: *vъrxъ* > *верх*, *vъrba* > *верба*, *tyrъti* > *церниц*. Вокалне *!* (*ѣl* и *ѣl*) после консонантох *д*, *т*, *с* найчастейше дало *лу*: *sъlnъse* > *слунко*, *tylstъ* > *тлусти*, *dъlgъ* > *длуги*, а у других случайох маме и рефлекс *ол*: *čъlnъ* > *чолнок*, *rylnъ* > *полни*, *vъlna* > *волна*. Полугласніки могли стац и после *r*, *l*: *rъ*, *rъ*, *lъ*, *lъ*. То були секундарни вокалн *r*, *!*. Секундарне вокалне *r* дало у руским языку рефлекси *ир*, *ри*, *ер*, *ре*: *trъvati* > *тирвац*; *trъstъ* > *тирсц*; *strъ'* > *стиржень*. Секундарне вокалне *!* дало у нашим языку рефлекси *лу* и *ли*: *jablъko* > *яблуко*; *blъxa* > *блиха*; *slъza* > *слиза*.

Кед слово о полногласних групох, група *tort* у нашим языку дала *trat*: *borzda* > *бразда*; *borna* > *брана*; *dorga* > *драга*, а група *tolt* у руским языку дала *tlat*: *goldъ* > *глад*;

volkno > *влякно*; *solma* > *слама*. При праславянських групах *tert* і *telt* у руському мові закінчили метатезу, та перешли до *tret*: *terbiti* > *требіц*; *stergti* > *стрежиц*; *merti* > *мрец* і *tlet*: *melko* > *млеко*; *pelti* > *плец*; *pelva* > *плева*.

Праславянські групи *ort-* і *olt-* на початку слова. Група *ort-* дала у руському мові *rot-*: *orvъpъ* > *ровни*; *orsti* > *роснуц*; *orbota* > *робота*. Група *olt-* дала два рефлексів: *ло-* і *ла-*: *olkъtъ* > *локец*; *olni* > *влоні*; *olkotъ* > *лакомни*.

Даєдні праславянські слова з початним *e* достали опрез *e* консонант *j*: *esenъ* > *ешень*, *edъpъ/edinъ* > *єден*, *elenъ* > *єлень*.

Протетичне *v* ще з'явлює у даскеліх лексемах у нашому і українському мові, з тим же воно у руському мові менше розпространене як у українському. Напр. праславянські заголовнік *onъ* ще вигваря зоз протетичним *v*: *вон*, *вона*, *воно*, *вони*.

Праславянські групи *aja*, *ѣja*, *oja* скрачені до *a*: *lajati* > *лац*, *stъjati* > *шац*, *stojati* > *стац*.

Вокал *e* после консонантох *ж*, *ч* у даєдних словах переходел до *o*: *чело* > *чоло*, *пчела* > *пчола*, *мачеха* > *мачоха*.

Праславянська група *'ev* у руському мові дала *'ov*: *шугайов*, *майов*, *Андрійов*.

Праславянські групи *ir*, *yr* у нашому мові у даскеліх групах дали *er*: *srъkura* > *шекера*, *četyre* > *штернац*.

Превој *a/o* заступени у *слава/слово*; *u/av* у *пиц/напавац*; *u/e* у *штири/штернац*; *u/o* у *дзвиніц/дзвоніц*; *u/ov* у *криц/покрів*; *u/oi* у *гніц/гној*; *e/a* у *шедзиц/садзиц*; *e/o* у *плесц/плот*; *o/a* у *помогнуц/помагац*; *u/u/o/* нулти вокал у *дух/дихац/здохнуц/натха*; *ap/er* у *тварди/твердзиц*; *a* або *e/in* у *начац/начацац*.

У познейших фазах свого розвитку праславянський мові мал приблизно таку консонантну систему (од 26 гласохов):